

ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

З.П. Овчаренко

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Вагоме значення для організації діалогічного спілкування студентів має створення ситуацій мовної комунікації. Як відомо, мовленнєва діяльність моделюється в педагогічному процесі за допомогою навчально-мовних ситуацій, які визначаються як сукупність певних мовленнєвих умов, що ставляться перед студентами з метою коректного здійснення мовних дій відповідно до запрограмованого комунікативного завдання.

У зв'язку з цим, варто відзначити ситуативний підхід до навчання діалогічного мовлення. Останній розглядається в сучасній педагогічній методиці як засіб реалізації комунікативного принципу в навчанні підготовленого та спонтанного мовлення.

Варто зауважити, що не будь-яка ситуація породжує діалог [2, с.8]. Для того, щоб стимулювати й активно розвивати діалогічне спілкування, мовна ситуація повинна передбачати певний «конфлікт», «дилему», «дисонанс», тобто штучно створювати різновид неузгодженості між партнерами. Найтипівішими видами неузгодженості варто назвати ті, що передбачають недостатність інформації, відмінність у поглядах на проблему чи ситуацію. У студентів формується потреба вплинути на партнера, стимулювати його участь у запропонованій діяльності і, як наслідок, реалізувати регулятивну функцію комунікації.

Дослідники, що займаються вивченням особливостей діалогічної комунікації, підкреслюють необхідність напрацювання ситуативно-мовного стереотипу діалогічного контакту як передумови успішного розвитку мовленнєвої компетенції на початковому етапі навчання. В методологічній системі розвитку навичок діалогічного мовлення студентів першого курсу має бути передбачено багаторазове розігрування однотипних ситуацій, котрі в процесі їх реалізації охоплюють переважно клішований мовний матеріал.

Для студентів старших курсів доцільним є навчання веденню багатокрокового діалогу на основі мікроситуацій, які поетапно підводять їх до розігрування макроситуації, що здійснюється з урахуванням структури мовної дії. Така макроситуація повинна викликати у студентів потребу в спілкуванні, стати основою виникнення реально значущих для них мотивів і цілей. На початковому етапі кожен з учасників розмови формулює загальну програму своїх висловлювань, а потім, під час розмови, залежно від змісту і форми повідомлень партнера, визначає характер наступної репліки.

Ведення діалогу на логічній основі – творча діяльність, якій потрібно навчатись та навчати. Основна складність навчання діалогу пов'язана з самостійним коректним вибором предмета розмови залежно від специфіки ситуації та співрозмовника, правильним формулюванням комунікативного завдання свого мовленнєвого повідомлення, вмінням підтримувати діалогічну бесіду доки мета комунікації не буде досягнута.

Навчання діалогічного мовлення передбачає як тренування мовленнєвих дій студентів у типових, неодноразово повторюваних умовах, що виробляє готовність до комунікативної дії, так і накопичення досвіду самостійної орієнтації в різноманітних варіантах мовленнєвих ситуацій, що вимагає залучення творчого підходу до мовлення, самовираження, власного розуміння та адекватної оцінки специфічних умов ситуації. Тільки органічне поєднання вищезгаданих аспектів навчання мовній взаємодії під час оволодіння іноземною мовою може забезпечити ефективний практичний результат.

Комунікативне завдання повинно бути стимулом для самостійного висловлювання, а не інформативно доносити зміст, як це інколи трапляється. Воно повинно бути сформульованим таким чином, щоб направляти мовні дії обох учасників бесіди, вказувати на характер їх взаємодії, включати комунікативно-психологічну установку: У зв'язку з цим, потрібно забезпечити:

- 1) участь комунікантів у колективній діяльності, що потребує вирішення мовленнєвих завдань;
- 2) наявність спільних тем або проблем для обговорення;
- 3) наявність учасників з різним досвідом і знаннями з обговорюваного питання, що може слугувати стимулом для виконання різноманітних мовних дій: отримати додаткову інформацію, повідомити нову, обмінятися думками.

Провідним завданням використання навчально-мовних ситуацій є передбачення природних мовленнєвих ситуації і підготовка співрозмовників до реальної мовної комунікації, забезпечуючи перетворення комунікативних дій з умовних навчальних вправ на мовну практику.

Отже, навчання діалогу вимагає творчих прийомів навчання з урахуванням особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів.

Надзвичайно важливим моментом при формуванні вмінь діалогічного мовлення є обрана проблематика комунікації, яка повинна носити творчий характер, а також, створення ситуацій реального мовного спілкування.

Література:

1. Бухбиндер В. А. Устная речь как процесс и предмет обучения // Очерки методики обучения устной речи на иностранных языках / под ред. В. А. Бухбиндера. Киев: КГУ, 1990. С. 33-51.
2. Вайсбурд М. Л. Использование учебно-речевых ситуаций при обучении устной речи на иностранном языке / М. Л. Вайсбурд. – Обнинск : Титул, 2001. – 128 с.
3. Головин Б. М. Основы культуры речи / Б. М. Головин. – М.: Высш. шк., 1980. – 335 с.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.